

1ος Πανελλαδικός Μαθητικός Διαγωνισμός Φιλοσοφικού Δοκιμίου
Ομιλία κατά την τελετή της απονομής των βραβείων
Συνεδριακό Κέντρο Παν/μίου Πατρών,
Σάββατο 31 Μαρτίου 2012

Αικατερίνη Καλέρη, Αν. Καθηγήτρια Τμήματος Φιλοσοφίας Παν/μίου Πατρών,
Συντονίστρια της Επιστημονικής και Οργανωτικής Επιτροπής

Απολογισμός

Αγαπητοί μαθητές,

Αγαπητοί συνάδελφοι από την Μέση Εκπαίδευση και το Πανεπιστήμιο,

Αγαπητοί φοιτητές,

Αγαπητοί γονείς,

ήρθε η στιγμή που θα ανακοινωθούν τα αποτελέσματα του τελικού Διαγωνισμού. Η προσπάθεια που αναλάβαμε εδώ και μερικούς μήνες όλοι μας, κάθε ένας από την θέση του, για την πραγματοποίηση του πρώτου, στα χρονικά της ελληνικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, Πανελλαδικού Μαθητικού Διαγωνισμού Φιλοσοφίας ολοκληρώνεται εδώ.

Όμως ακριβώς επειδή είναι η πρώτη φορά που πραγματοποιείται ένας τέτοιος διαγωνισμός στα σχολεία της Ελλάδας επιτρέψτε μου πριν ανακοινώσω τα αποτελέσματα και τους νικητές να κάνω έναν μικρό απολογισμό και να σας μεταφέρω κάποια πράγματα από την όλη εμπειρία που είχα από την θέση της συντονίστριας της προσπάθειας αυτής.

Ιστορικό

Σχετικά με το ιστορικό, τους στόχους και την σκοπιμότητα του Διαγωνισμού δεν θα επαναλάβω πράγματα που είτε είναι γραμμένα στο κείμενο της προκήρυξης και του Κανονισμού είτε αναπτύχθηκαν διεξοδικά στην πρώτη Ημερίδα «Η Φιλοσοφία στην Εκπαίδευση» που διοργανώσαμε τον Δεκέμβριο του 2011, στην οποία αναγγέλθηκε ο Διαγωνισμός. Θα πω μόνο ότι πραγματοποιήσαμε κάτι που στο παρελθόν είχε επιδιωχθεί με κάποιους τρόπους, αλλά δεν είχε μπορέσει να προχωρήσει. Επίσης πρέπει να αναφέρω ότι η πρόταση, την οποία εισηγήθηκα ως τότε Πρόεδρος θερμά προς το Τμήμα Φιλοσοφίας που την υιοθέτησε, είχε έρθει από το Πανεπιστήμιο Πατρών και τον τότε Αντιπρύτανη Ακαδημαϊκών Υποθέσεων καθηγητή κ. Δ. Δουγένη. Ο κ. Δουγένης πάλι είχε δεχθεί προηγουμένως το σχετικό ερέθισμα από την συνεργασία του Πανεπιστημίου Πατρών με τον Κέντρο Ελληνικών Σπουδών (Ελλάδος) του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ για την διοργάνωση στην Αθήνα της Διεθνούς Ολυμπιάδας Φιλοσοφίας της FISP το 2010, για την οποία είχε συνεργασθεί και ο εκπρόσωπος της Ελληνικής Φιλοσοφικής Εταιρείας στην FISP καθηγητής κ. Βιρβιδάκης. Η ομάδα αυτή των φορέων είμαστε που αναλάβαμε την διοργάνωση του πανελλαδικού διαγωνισμού με κύρια ευθύνη του Τμήματος Φιλοσοφίας. Σε αυτήν

την ομάδα προστέθηκε υποστηρικτικά, ανταποκρινόμενη στο κάλεσμά μας και η Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων με τους κατά τόπους Συνδέσμους.

Θα ήθελα επίσης να αναφέρω εδώ σε αυτό το ιστορικό τα ονόματα δύο εκπαιδευτικών, της ιδιωτικής εκπαίδευσης, του κ. Κακκαλή (Ελληνοαμερικανικό Κολλέγιο Αθηνών) και του κ. Σταματέλλου (Εκπαιδευτήρια Δούκα) οι οποίοι επί κάποια χρόνια συμμετείχαν με προσωπική τους πρωτοβουλία και προσπάθειες και από δικό τους μεράκι στην Διεθνή Ολυμπιάδα Φιλοσοφίας (ΔΟΦ) με μαθητές τους, χωρίς να υπάρχει εθνικός διαγωνισμός. Στην τελευταία μάλιστα Ολυμπιάδα στην Βιέννη έλληνας μαθητής είχε αποσπάσει χάλκινο μετάλλιο. Και αυτοί οι εκπαιδευτικοί είχαν αναζητήσει στο παρελθόν δυνατότητες για την διοργάνωση εθνικού διαγωνισμού. Για πρώτη φορά εφέτος υπάρχει διαγωνισμός φιλοσοφίας για τα ελληνικά σχολεία και η ελληνική εκπροσώπηση στην ΔΟΦ θα αναδειχθεί από αυτόν τον μεγάλο πανελλαδικό διαγωνισμό.

Υποστήριξη και ευχαριστίες

Την πραγματοποίηση του Διαγωνισμού αυτού υποστήριξαν:

α) το ΥΠΔΒΜΘ θέτοντάς τον υπό την αιγίδα του και δίδοντας διοικητική υποστήριξη στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του,

β) το Πανεπιστήμιο Πατρών με πολλούς τρόπους: θεσμικά και υλικά/οικονομικά. Η Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων και Προσωπικού κ. Α. Ρούσσου, Αν. Καθηγήτρια του Τμήματος Φιλολογίας που βρίσκεται σήμερα εδώ – την χαιρετώ - είναι και μέλος της Επιτροπής του Διαγωνισμού,

γ) το Τμήμα Φιλοσοφίας με κάθε δυνατόν τρόπο: υλικά/οικονομικά στο πλαίσιο των νομίμων δυνατοτήτων του, καθώς και με την επιστημονική συμβολή και εργασία των μελών ΔΕΠ σε όλες τις φάσεις του Διαγωνισμού και με τους φοιτητές του που εν μέρει προσφέρθηκαν εθελοντικά,

δ) το ΚΕΣ (Ελλάδος) Παν/μίου Χάρβαρντ με συμμετοχή στην λήψη όλων των κρίσιμων αποφάσεων στην φάση της θεσμοθέτησης του Διαγωνισμού και επίσης με την χορηγία των βραβείων του φετινού Διαγωνισμού,

ε) η ΕΦΕ μέσω του κ. Βιρβιδάκη, ο οποίος επίσης συνέβαλε κατά την διαμόρφωση των όρων και του Κανονισμού καθώς και συνεργάστηκε σε όλο το επιστημονικό μέρος της οργάνωσης του Διαγωνισμού,

ς) το Νορβηγικό Ινστιτούτο Αθηνών με την σημαντική χορηγία των εξόδων μετακίνησης της τετραμελούς ελληνικής αντιπροσωπείας στην ΔΟΦ 2012 στο Όσλο τον Μάιο,

στ) οι δύο και μοναδικοί ετούτη την φορά ιδιωτικοί χορηγοί μας: το *Βιβλιοπωλείο Παπασωτηρίου* και οι εκδόσεις *Leader και Liberal Books*. Η χορηγία τους μας επέτρεψε να σας προσφέρουμε κάποια φιλοξενία πιο πολύ ως χειρονομία εκ μέρους μας, ώστε να περιορίζεται κάπως το οικονομικό βάρος της μετακίνησης και διαμονής στην Πάτρα των μαθητών και των καθηγητών τους για τον τελικό διαγωνισμό,

και τέλος, μια προσωπική αναφορά,

η) η κ. Εύη Παπαϊωάννου, δρ. πληροφορικής και διδάσκουσα στο Τμήμα βάσει Π.Δ.407/80, που προσφέρθηκε αφιλοκερδώς να αναπτύξει και να παρακολουθεί την ιστοσελίδα του Διαγωνισμού, έτσι, γιατί είναι ζωντανός άνθρωπος και συμμετέχει από καρδιάς σε κάτι δημιουργικό.

Σε όλους αυτούς απευθύνονται οι θερμές ευχαριστίες της Επιστημονικής και Οργανωτικής Επιτροπής του Διαγωνισμού.

Τα ποσοτικά στοιχεία της συμμετοχής

→ Στον Διαγωνισμό δήλωσαν αρχικά συμμετοχή 410 μαθητές, προσήλθαν στις εξετάσεις περί τους 300 (διορθώνουμε με βεβαιότητα προς τα πάνω τον αριθμό των 260 μαθητών που ανακοινώσαμε στην ιστοσελίδα, ωστόσο το 300 είναι προσεγγιστικό νούμερο, καθώς τελικά από κάποια εξεταστικά κέντρα δεν μας δόθηκε αριθμός μαθητών που προσήλθαν στον προκριματικό διαγωνισμό). Οι συμμετοχές ήρθαν από όλη την Ελλάδα: από τον Έβρο έως την Ιεράπετρα και από την Μυτιλήνη ως την Κεφαλονιά είχαμε συμμετοχές, και μάλιστα παιδιά που, όπως βλέπετε, έφθασαν στον τελικό.

→ Στην Επιτροπή στην Πάτρα στάλθηκαν 192 γραπτά με επιτυχία άνω του 60% για να κριθούν από καθηγητές του Τμήματος. Προκρίθηκαν, βάσει του μέσου όρου των δύο βαθμολογιών, 18 μαθητές για τον τελικό και ορίστηκαν ακόμη 8 ως επιλαχόντες. Από τους 18 όλοι εδήλωσαν συμμετοχή στον τελικό εκτός του μαθητή Γραμματόπουλου Γεωργίου (3^ο ΓΕΛ Αλεξανδρούπολης). Στην θέση του προσκλήθηκε η πρώτη επιλαχούσα Κωστοπούλου Φωτεινή (1^ο ΓΕΛ Αγίας Παρασκευής), η οποία αποδέχθηκε την πρόσκληση. Στον χθεσινό τελικό έλαβαν μέρος ωστόσο μόνο 16 μαθητές, καθώς η μαθήτρια Κωστοπούλου, αλλά και ένας ακόμη μαθητής από τους προκριθέντες, ο Κουτράκος Περικλής (ΓΕΛ Μολάων) όλως απρόβλεπτα δεν μπόρεσαν να ταξιδέψουν στην Πάτρα, χωρίς να υπάρχει περιθώριο να ειδοποιηθούν οι επόμενοι επιλαχόντες.

→ Στον Διαγωνισμό στην ξένη γλώσσα έλαβαν μέρος οι 14 από τους 16 μαθητές του τελικού. Μια διευκρίνηση: όταν οι μαθητές που προκρίνονται για τον ξενόγλωσσο διαγωνισμό (βάσει της δήλωσης ενδιαφέροντός τους) είναι τα ίδια πρόσωπα με αυτά που συμμετέχουν στον ελληνικό τελικό, δεν υπάρχει κανένας λόγος να ισχύσει το όριο των 10 μαθητών, που έχει εγγραφεί στον Κανονισμό. Για τον λόγο αυτόν πήραμε ως Επιτροπή εφέτος απόφαση να γίνουν όλοι δεκτοί όσοι εκ των προκριθέντων είχαν δηλώσει ενδιαφέρον και για την Διεθνή Ολυμπιάδα και σίγουρα θα αλλάξουμε την σχετική διατύπωση (επί το ακριβέστερον) στον Κανονισμό για την επόμενη χρονιά.

Η Συνεργασία με την Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

→ Συνεργασθήκαμε με 31 συνολικά Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, οι οποίες μαζί και με τις αρμόδιες Περιφερειακές Διευθύνσεις και τους Συμβούλους όρισαν 33 εξεταστικά κέντρα με Επιτροπές Εξετάσεων, επιτηρητές και

βαθμολογητές. Επίσης συνεργασθήκαμε με έναν μεγάλο αριθμό καθηγητών της Μέσης Εκπαίδευσης, οι οποίοι επικοινωνούσαν μαζί μας και ασύγχρονα μέσω της ιστοσελίδας και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τόσο για θέματα διαδικασίας όσο και για θέματα σχετικά με την μελέτη, την εργασία και προετοιμασία των μαθητών. Όπου υπήρχαν ενεργοί Σύνδεσμοι Φιλολόγων συνεργάστηκαν και βοήθησαν στην οργάνωση.

Σε όλα τα επίπεδα αυτής της συνεργασίας – και θέλω να το τονίσω δημόσια αυτό - εμείς γνωρίσαμε ένα χώρο ζωντανό με ανθρώπους που δεν αδιαφορούν, ένα χώρο που μπορεί και λειτουργεί! Γνωρίσαμε ανθρώπους που ενδιαφέρονταν να οργανωθεί η όλη διαδικασία σωστά, που ενδιαφέρονταν να μην αδικηθεί κανείς, που ενδιαφέρονταν για την δεοντολογία, που ενδιαφέρονταν για πρακτικές λεπτομέρειες της διαδικασίας, από τις οποίες τόσο ουσιαστικά εξαρτάται η επιτυχία μιας τέτοιας διοργάνωσης. Έτσι δεν υπήρξαν καθυστερήσεις παρά τα στενά χρονικά περιθώρια και δεν υπήρξαν κανενός είδους εμπλοκές. Μας ζητήθηκαν τηλεφωνικά διευκρινήσεις, πολλοί συζήτησαν μαζί μας τον τρόπο αξιολόγησης, μας έγραψαν σκέψεις και προτάσεις, λάβαμε κείμενα με σκέψεις πάνω στην οργάνωση και την ουσία του Διαγωνισμού από διοικητικούς και διδάσκοντες, π.χ. από την Αλεξανδρούπολη, την Τρίπολη, την Χαλκίδα, την Αθήνα. [Μία εξαίρεση και μοναδική - όπου και πάλι δεν σπεύδω να βγάλω συμπεράσματα, διότι δεν γνωρίζω τις συνθήκες - επιβεβαιώνει κατ' ουσίαν την γενική εικόνα της συνεπούς, πρόθυμης και υπεύθυνης ανταπόκρισης. Αλλά και σε αυτήν την μοναδική περίπτωση που παρουσιάστηκε κάποια δυστοκία, εν τέλει οργανώθηκε ο διαγωνισμός.]

Γνωρίσαμε φλογερούς εκπαιδευτικούς ικανούς να ενθουσιάσουν και να εμπνεύσουν τους μαθητές τους. Γνωρίσαμε μαθητές με ζωντανό πνεύμα που αναζητούν δασκάλους. Όλοι μπήκαν σε κόπο και καθόλου δεν προσπάθησαν να αποφύγουν κόπο: Όλη αυτή η δουλειά έγινε επί πλέον των υποχρεώσεων και του συμβατικού χρόνου εργασίας των εκπαιδευτικών, χωρίς αμοιβή ή έστω αποζημίωση. Μερικοί που βρίσκονται σήμερα εδώ συνοδεύουν τους μαθητές τους και έχουν κάνει το ταξίδι επιβαρυνόμενοι οι ίδιοι τα έξοδα της μετακίνησης, άλλους τους γνωρίσαμε μέσω του Διαγωνισμού, από τα σχόλια που μας έκαναν, όλοι είχαν μαθητές στον Διαγωνισμό. Αντιπροσωπευτικά για όλους τους εκπαιδευτικούς που δούλεψαν για τον Διαγωνισμό θα αναφέρω τα ονόματα των παρόντων. Είναι: η κ. Κακκαβά από το 1^ο ΓΕΛ Αγ. Παρασκευής, ο κ. Κακκαλής από το Ελληνοαμερικανικό Κολλέγιο Αθηνών, η κ. Κάνδηλα από το ΓΕΛ Παραλίας Πατρών, ο κ. Καραγεωργάκης από το 3^ο ΓΕΛ Κατερίνης, η κ. Ματοπούλου από το 1^ο ΓΕΛ Αγ. Στεφάνου, ο κ. Μπόζης από το ΓΕΛ Μολάων, ο κ. Τζουμέρκας από το 2^ο ΓΕΛ Τρίπολης.

Αυτή ήταν συνολικά η εικόνα που αποκομίσαμε εμείς και θέλουμε να το δηλώσουμε αυτό σήμερα που ο χώρος του δημοσίου βάλλεται παντοιοτρόπως και να τονίσουμε, ότι προ πάντων όταν διατυπώνονται αξιολογικές κρίσεις επιβάλλεται η ακριβής διαφοροποίηση των περιπτώσεων για να είναι δυνατή και η κατανομή ευθυνών, διότι η ισοπέδωση ακυρώνει την ίδια την κρίση. Εμείς θέλουμε να ευχαριστήσουμε θερμά

όλους αυτούς που με την ανταπόκρισή τους επιβεβαίωσαν και την δική μας πρωτοβουλία και προσπάθεια και τις ελπίδες μας: ότι άξιζε και αξίζει τον κόπο.

Η αξιολόγηση των γραπτών και η πρόκριση για τον τελικό διαγωνισμό

→ Και εδώ η συνεργασία αποδείχθηκε απολύτως αρμονική. Ο δεύτερος γύρος κρίσης των γραπτών (με επιτυχία άνω του 60%) έγινε από καθηγητές του Τμήματος (μέλη της Επιτροπής καθώς και εκείνων με γνωστικό αντικείμενο κοντινό στις θεματικές περιοχές του Διαγωνισμού). Τα γραπτά αριθμήθηκαν και διανεμήθηκαν με τρόπον, ώστε ο κάθε ένας μας έλαβε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα της όλης συμμετοχής - δηλαδή σε καμία περίπτωση δεν διόρθωσε ένας τα γραπτά μιας περιοχής. Επίσης δεν ήταν γνωστός ο τόπος προέλευσης των γραπτών κατά την διόρθωση. **Το αποτέλεσμα ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντικό για την εγκυρότητα της κρίσης:**

Δεν διαπιστώθηκαν ουσιαστικές αποκλίσεις μεταξύ των δικών μας και των βαθμολογιών των κατά τόπους καθηγητών της Μ.Ε. που έκριναν τα γραπτά. Στις λίγες περιπτώσεις μεγάλων διαφορών έγινε αναβαθμολόγηση και υπολογίσθηκε μόνο ο βαθμός του αναβαθμολογητή.

Επίσης: οι όποιες διαφορές δεν παρουσίασαν την οποιαδήποτε συστηματικότητα, ούτε ως προς τις ομάδες των διορθωτών - μεταξύ εκπαιδευτικών και πανεπιστημιακών - ούτε κατά τόπους. Εδώ θα ήθελα να τονίσω, ότι αντίθετα με τα ειωθότα από τις πανελλαδικές εξετάσεις, κατά κανένα τρόπο δεν δόθηκαν στους διορθωτές από την Επιτροπή οι «σωστές» απαντήσεις ή υποδείγματα «σωστών» απαντήσεων, αλλά **μόνο ένα πλαίσιο στοιχείων ποιότητας** των δοκιμίων. Η **κρίση για την ορθότητα** και την **ποιότητα** των γραφομένων αφέθηκε πλήρως στην επάρκεια των διορθωτών.

Σταματήσαμε στον αριθμό των 18 μαθητών για τον τελικό, διότι κρίναμε ότι η τομή στο σημείο αυτό θα ήταν δικαιότερη: με μέσο όρο βαθμολογίας 19, 18,5 και 18 οι προκρινόμενοι μαθητές ήταν σχεδόν ισοδύναμοι. Δεδομένου δε ότι δεν υπήρχαν «εικοσάρια» στην βαθμολόγησή τους, αντιλαμβάνεσθε, ότι και η απόκλιση στην κρίση των δύο βαθμολογητών ήταν μηδενική ή ελάχιστη. Τα οκτώ δοκίμια με μέσο όρο βαθμολογίας 17,5, κρίθηκαν εκ νέου σε νέα διευρυμένη κλίμακα από εμάς για να υπάρξει σειρά επιτυχίας στους επιλαχόντες.

Πιστεύουμε έτσι ότι εξασφαλίσαμε συνολικά μια αντικειμενική, έγκυρη και δίκαιη κρίση.

Ο τελικός διαγωνισμός

Και σήμερα τα γραπτά κρίθηκαν με τους ίδιους όρους ανωνυμίας. Τα γραπτά μοιράστηκαν και κρίθηκαν πρώτα από δύο διορθωτές, οι οποίοι πρότειναν τεκμηριωμένα την βαθμολογία τους στην Επιτροπή, της οποίας τα μέλη συνεδρίασαν σε απαρτία για την τελική κρίση. Αφού έλαβαν όλοι γνώση όλων των γραπτών και των προτάσεων βαθμολογίας των εισηγητών η Επιτροπή κατέληξε ομόφωνα μετά από συζήτηση στην κατάταξη των γραπτών, όπως θα ανακοινωθεί σε λίγο. Στην συνέχεια αποκαλύφθηκαν τα ονόματα.

Τα δοκίμια που μας υποβλήθηκαν έδειξαν ότι οι μαθητές που ήρθαν στον τελικό είχαν κάνει όλοι μια σοβαρή προσπάθεια και προετοιμασία. Γνώριζαν και κατανοούσαν με επάρκεια τις πηγές και ήταν σε θέση να συνθέσουν ένα συγκροτημένο λόγο με ακριβή και τεχνική γνώση των εννοιών. Η ποιότητα των δοκιμίων αυτών, όπως παρατήρησε και ο κ. Βιρβιδάκης που έχει την σχετική εμπειρία, βρίσκεται αβίαστα στο επίπεδο του Διεθνούς Διαγωνισμού. Άρα οι μαθητές που θα μας εκπροσωπήσουν στο Όσλο μπορούν ήδη να γνωρίζουν ότι η ποιότητα της προετοιμασίας τους δεν υστερεί από αυτό που συναντάμε στην Διεθνή Ολυμπιάδα.

Δύο πράγματα θα θέλαμε ωστόσο να παρατηρήσουμε: κάποια δοκίμια – ισχύει και για τον προκριματικό a fortiori – είχαν μια τυποποιημένη δομή, ενώ είχατε την εντύπωση ότι και στο μέρος της ανάπτυξης της αυτοδύναμης κριτικής σκέψης ακολουθούσαν κάποιον τύπο. Με αφορμή αυτήν την διαπίστωση θα θέλαμε να σας παροτρύνουμε να αποκτήσετε την έξιν να σκέπτεσθε πηγαία και αυθεντικά, εν τέλει, να αποκτήσετε το θάρρος να σκέπτεσθε μόνοι σας, να αφήνετε ελεύθερη την κίνηση της διάνοιας και της κριτικής σας δύναμης χωρίς να ακολουθείτε «υποδείγματα σκέψης» - κάτι τέτοιο είναι οξύμωρο - και τυποποιημένες μεθοδολογίες παραγωγής (ή ανα-παραγωγής;) ιδεών. Αυτό σημαίνει να αφήσετε ελεύθερη την σκέψη της να πάρει με φυσικό τρόπο τον δρόμο της, όχι χωρίς τα εφόδια της γνώσης, ιστορικής, θεωρητικής και εννοιολογικής, αλλά χωρίς την τεχνητή δρομολόγηση της ίδιας της πορείας της. Η αναζήτηση είναι φυσική στάση του ανθρώπου και δεν μπορεί παρά να οδηγηθείτε σωστά αν η αναζήτησή σας είναι πηγαία. Από αυτήν την δύναμη, αν την αναπτύξετε, θα προκύψει αβίαστα μια πιο διαφοροποιημένη κρίση, σε ερωτήσεις που ζητούν μια κριτική εφαρμογή και επίκαιρη εξέταση των ιστορικών ιδεών και θέσεων. Ένα ερώτημα για την επικαιρότητα π.χ. κάποιων ιδεών πολιτικής ηθικής του Πλάτωνα, θα περίμενε κανείς να εξετασθεί υπό τους όρους των διαφορετικών σημερινών συνθηκών, να διαφοροποιηθεί αναλόγως, και να κριθεί εξειδικευμένα και διαφοροποιημένα και όχι να θεωρείται δεδομένη μια αδιαφοροποίητη θετική απάντηση. Αναπτύξτε την κριτική σας δύναμη σημαίνει, μάθετε να αναρωτιέστε και να κατανοείτε ερωτήματα.

Συμπεράσματα

Από όλα όσα σας εξέθεσα για την εμπειρία μας από τον πρώτο αυτόν διαγωνισμό είναι προφανές ότι η αποτίμηση είναι θετική και η προσπάθεια αξίζει να συνεχιστεί. Θα συνοψίσω κάποια σημεία:

1. Η φιλοσοφική σκέψη φαίνεται να ενδιαφέρει τον έφηβο, που σε αυτήν την ηλικία οργανώνει την ενότητα της προσωπικότητάς του, που οργανώνει και συγκροτεί την σχέση του με τον εαυτό του, τους άλλους και το περιβάλλον και αναζητεί ως εκ τούτου αρχές που θεμελιώνουν την ύπαρξή του μέσα στον κόσμο. Είναι άξιο να σημειωθεί εδώ ότι στην διαδικασία του Διαγωνισμού έλαβαν μέρος μαθητές **από όλες τις κατευθύνσεις** – και όχι μόνο από την θεωρητική, αν και από την θεωρητική είχαμε τις περισσότερες συμμετοχές – και ανάμεσα στους προκριθέντες είναι επίσης μαθητές και από τις άλλες δύο κατευθύνσεις πλην της θεωρητικής.

2. Εξ ίσου υπάρχουν επίσης πολλοί εκπαιδευτικοί που ενδιαφέρονται για την φιλοσοφία, την αγαπούν και είναι σε θέση να την διαμεσολαβήσουν στους μαθητές τους. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί ευχαρίστως μπήκαν σε ένα διάλογο με το Τμήμα και εδώ υπάρχει πεδίο ανοικτό για ανάπτυξη της συνεργασίας αυτής, ιδίως με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, αλλά ίσως και με τους παλαιούς τρόπους. Έχουν προταθεί συνεργασίες με διάφορες μορφές από τους ίδιους.

3. Το ζήτημα της χρηματοδότησης του εγχειρήματος εξακολουθεί να είναι ακανθώδες και εδώ θα έπρεπε να καταβληθούν προσπάθειες να εξασφαλισθεί οικονομικά αυτή η πρωτοβουλία. Θέλω να σημειώσω ότι η όλη διοργάνωση διεκπεραιώθηκε σχεδόν χωρίς δαπάνες, αυτό όμως σημαίνει ότι δαπανήθηκε ανεπίτρεπτα πολύς χρόνος για να επινοήσουμε λύσεις, να εξηγήσουμε τους όρους αυτούς, να αναζητούμε πόρους, αυτούς τους λίγους αλλά καιρίους που είχαμε. Ο χρόνος αυτός ήταν καθαρά αντιπαραγωγικός και δεν επέτρεψε σε αρκετές λειτουργίες να αναπτυχθούν όπως θα μπορούσαν και θα έπρεπε. Κυρίως θα έπρεπε να βρεθεί τρόπος να καλύπτονται τα έξοδα μετακίνησης των καθηγητών για να συνοδεύονται οι μαθητές έστω κατά περιφέρεια και να μην μπαίνουν σε τόσα έξοδα οι οικογένειες. Θα μπορούσαν να ευαισθητοποιηθούν εδώ οι τοπικοί φορείς θεσμικοί και ιδιωτικοί. Δεν θα έπρεπε για μια κοινότητα να είναι αδιάφορο το αν οι μαθητές των σχολείων της διακρίνονται. Σε πολύ μικρό βαθμό επιτεύχθηκε αυτό σε κάποιους Δήμους: απ' ό,τι πληροφορούμαι, του Αγ. Στεφάνου και των Μολάων. Αξίζει να τους αναφέρουμε. Επίσης στην ηλεκτρονική κάλυψη υπάρχουν τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης που δεν είναι δυνατόν να εξυπηρετούνται σε βάση μηδενικού κόστους.

4. Η συνεργασία και διάδραση μεταξύ διοργανωτών και σχολείων ή και μεταξύ σχολείων που συμμετέχουν, όλη η εργασία και συνεργασία, σε όποιους σχηματισμούς και εντός όποιων εμπλεκόμενων ομάδων, για τα φιλοσοφικά ζητήματα που ορίζονται με τις θεματικές περιοχές του Διαγωνισμού μπορεί και πρέπει να ενισχυθεί και να αναπτυχθεί. Για τον σκοπό αυτόν απαραίτητο είναι να υπάρχει περισσότερος χρόνος προετοιμασίας και αυτό θα είναι εφικτό στο εξής και θα το φροντίζουμε πάντα. Αυτό θα επιτρέψει να μετατοπιστεί το κέντρο βάρους του εγχειρήματος από το στενά διαγωνιστικό του μέρος, στις δράσεις εντός των σχολικών κοινοτήτων, στην προετοιμασία, συζήτηση, μελέτη των θεμάτων κλπ. που είναι και το ουσιαστικό μέρος και ο σκοπός όλης μας αυτής της προσπάθειας. Πιστεύουμε ότι την επόμενη χρονιά η ανακοίνωση των θεματικών περιοχών, η παροχή υλικού, βιβλιογραφίας κλπ. θα γίνουν πολύ πιο έγκαιρα απ' ό,τι ετούτην την πρώτη φορά.

Η βράβευση

Ας πάμε τώρα στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων και των βραβείων.

Αγαπητοί μαθητές,

όλοι σας έχετε κατά βάση ήδη κριθεί με την πρόκρισή σας στον τελικό. Και, όπως είπα και προηγουμένως, οι βαθμοί σας στον προκριματικό ήταν τόσο κοντινοί που ουσιαστικά είστε ισοδύναμοι. Άρα ο συναγωνισμός σας στον τελικό δεν είχε κατά κανέναν τρόπο τον πρακτικό χαρακτήρα ενός *διαχωρισμού* αλλά μάλλον τον

αθλητικό χαρακτήρα της *διάκρισης*: θα θέλαμε να έχετε βιώσει τη συμμετοχή σας ιδίως στον τελικό διαγωνισμό ως ένα *παιγνίδι* για την ίδια την ιδέα της αριστείας, ως ένα συναγωνισμό πιο πολύ με τον εαυτό σας παρά με τον άλλον! Το βρίσκουμε ωραίο αυτό το *σοβαρό παιγνίδι* που έχει μέσα του τον σκοπό του και δεν γίνεται για να εξυπηρετήσει άλλους σκοπούς και μπορεί να γίνει και στάση ζωής. Ως διοργανωτές σας διαβεβαιώνουμε, ότι ποτέ δεν θα θέλαμε να παρανοηθεί ή να μετατραπεί σε ένα είδος πρωταθλητισμού.

Και εδώ θέλω να επανέλθω στο θέμα του σκοπού αυτού του Διαγωνισμού: το πραγματικό έργο, η ουσιαστική διαδικασία που θέλει να δρομολογήσει αυτός ο διαγωνισμός, ο σκοπός του, δεν είναι ο τελικός και η βράβευση, αλλά πολύ περισσότερο αυτό που έχει προηγηθεί: αυτό που γίνεται στα σχολεία, στις ομάδες εργασίας, συνεργασίας, συζήτησης, ανάγνωσης και μελέτης με τους άλλους μαθητές μαζί και με τους καθηγητές για την διάρκεια πολλών εβδομάδων και μηνών, καθώς και αυτό που επιχειρήθηκε με τον διάλογο με εμάς μέσω της ιστοσελίδας και των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας, αλλά και με την επίσκεψή μας σε σχολεία, όπου αυτό ήταν επιθυμητό και εφικτό. Εδώ είναι η ουσία του όλου εγχειρήματος: να κινηθεί η σκέψη και το πνεύμα των παιδιών στα σχολεία ανά την Ελλάδα, να τεθούν ερωτήματα στις ομάδες εργασίας, να πυροδοτηθούν συζητήσεις, να γεννηθεί μια πνευματική ανάγκη για ενότητα, συνοχή και θεμελίωση της κοσμοεικόνας μας και της εκάστοτε στάσης μας στην ζωή, να δοθούν αφορμές, ερεθίσματα και γνώση για μια ζωντανή διάνοηση μέσα στα σχολεία που θα ανοίξει στους μαθητές τους δρόμους για πνευματική καλλιέργεια και αναστοχασμό πάνω στα συμβαίνοντα της εμπειρίας και θα συμβάλει, όσο μόνο η φιλοσοφία μπορεί, σε μια στέρεη εσωτερική συγκρότηση των νέων ανθρώπων.

Υπ'αυτήν την έννοια ο Διαγωνισμός πρώτα απ' όλα θα είναι ένας τόπος επικοινωνίας και ένα παιγνίδι για την αριστεία, έπειτα απλώς το επιστέγασμα μιας τέτοιας διαδικασίας αυτεπίγνωσης που ουσιαστικά θα πραγματοποιείται στα σχολεία από και με τους καθηγητές. Και εμείς θα έχουμε μια σταθερή απόκριση από τον χώρο, προς τον οποίον οπωσδήποτε απευθύνεται ένα μέρος του ακαδημαϊκού μας έργου.

Σας ευχαριστώ. -----